

Lisabon: Přijetí znamená účast na rozhodování

20.dubna 2009 Radko Hokovský

O Lisabonské smlouvě toho již bylo mnoho napsáno a řečeno. Pozorný zájemce mohl během veřejné debaty v ČR zaslechnout snad všechny možné argumenty, které se smlouvou souvisejí. Nyní však, když ratifikační proces u nás vrcholí, je užitečné si připomenout, co tato smlouva přináší, upozornit na to, co naopak nepřináší, a zvážit, zda je její přijetí v zájmu České republiky.

Kdykoliv začínáme debatu o Lisabonské smlouvě, měli bychom si připomenout, že se jedná o mezinárodní smlouvu, která je výsledkem dlouhých a náročných jednání dvaceti sedmi suverénních států a je tudíž kompromisem, se kterým nemůže být nikdo stoprocentně spokojen. Zároveň jí nelze vytýkat, že je moc dlouhá a komplikovaná. EU podle Lisabonské smlouvy není státem, ale společenstvím států, a proto nemůže mít ústavu jednoduchostí a stručností podobnou té české nebo americké.

Myslím, že není nutné příliš rozvádět, co nového Lisabonská smlouva (LS) přináší. Je dobře známo, že zjednodušuje uspořádání EU tím, že slučuje stávající tři pilíře a uznává právní subjektivitu Unie, a poprvé přesně vymezuje exkluzivní a sdílené kompetence. Přináší klauzuli o možnosti dobrovolného vystoupení z EU a díky rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou umožňuje efektivnější rozhodování. K posílení jednotného hlasu EU ustavuje stálého předsedu Evropské rady a vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. A posiluje vliv občanů a voličů na rozhodování v EU tím, že rozšiřuje kompetence Evropského parlamentu, odvozuje jmenování předsedy Komise od výsledku evropských voleb a zavádí právo občanské iniciativy.

Bohužel se v souvislosti s Lisabonskou smlouvou často uvádějí mylné a zavádějící argumenty. Za všechny uvedme tvrzení, že po přijetí LS se neúměrně posílí moc velkých států. V rámci tzv. kvalifikované většiny bude nutné pro přijetí návrhu alespoň 16 zemí, přičemž těch velkých je v EU jen 6 a ČR je ve velikosti asi na desátém místě. Navíc se snižuje moc velkých států rozhodování blokovat. A je potřeba zdůraznit, že ještě osm let bude možné hlasovat podle dnes platných pravidel. Nejdůležitější je nicméně fakt, že v Radě se ve skutečnosti hlasuje jen zřídka a převažuje kultura konsensuálního rozhodování. Ani ti, kteří se obávají, že tzv. doložka o flexibilitě a klauzule „passerelle“ umožní nekontrolovatelné rozšiřování kompetencí EU a změny zakládajících smluv, nemusejí mít strach. V obou případech disponuje každý členský stát právem veta a v případě „passerelle“ jej má i každý národní parlament.

Lisabonská smlouva má nepochybně řadu slabých míst, nedostatků a zdaleka není dokonalá. Rozhodně ale přináší novinky, díky kterým budou evropské státy společně moci čelit globálním výzvám dneška efektivněji a rozhodněji. Toho si jistě byli vědomi členové parlamentů pětadvaceti členských států EU, kteří již LS ratifikovali. Česká republika není evropskou výjimkou a má stejně jako ostatní středně velké státy zájem zůstat součástí klubu, kde jsou rozhodnutí přijímána u jednoho stolu společně s velkými i malými státy.